

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.— „ 4.50
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25
Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.
Na naročbe brez priložene naročnine se upravnštvo ne odira.

EDINOST

Oglas in ostanila se računa po 8 vrvica v petiti; za naslove z debelo črko se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic. I. m. b. Poslana, javna zahvala, osmrtnica itd. se računa po pogodbi.
Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu Piazza Caserma št. 2. Vsako pismo mora biti frankovano, ker ne frankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnino, reklamacije in inzerate prejema upravnštvo Piazza Caserma št. 2. Odprte reklamacije se prosto pošiljajo.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Vabilo na naročbo.

Ob začetku zadnjega četrtletja vabimo svoje naročnike, da pravočasno ponovno svojo naročbo in da skušajo nam pridobiti novih naročnikov. Časi so resni in morda se nam bliža doba, ko bode narod slovenski krvavo potreboval neodvisnih glasil, zahtevajočih prava naša ne oziraje se ne na desno ne na levo. Nam je resna volja, pri katerih-si-bodi odnošajih brezobzirno zagovarjati narodni naš interes, a v tem boji trebamo duševne in gnotne podpore naroda. Kdor se torej strinja z našimi načeli, stopi hitro v naš krog.

Cena listu je:

za vse leto „ gl. 6.—
za polu leta „ 3.—
za četrt leta „ 1.60

Uredništvo in upravnštvo.

Ne prikrivajte resnice!

Kdo je toli nespameten, da bi hotel v morje nositi? To delo ne bilo, bi le nepotrebno, ampak tudi nevhvalno in skrajno smešno: čonega, koji bi se hotel lotiti tega dela, označil bi ves svet za čudaka, koji sôdi — v blaznico. In tak čudak je vsakdo, ki se dan-danes v potu svojega obrnza trudi, da bi dokazal velikost važnosti časopisja v javnem življenji XIX. veka. Nikakor ne bi hoteli, da nas svet smatra takimi čudaki in zato nočemo podrobno povdarjati itak notoriške istine o veliki važnosti časopisja: k večem, da ponavljamo, kar je že itak vsemu svetu znano: da je časopisje ono sredstvo, koje širi in dostikrat celo

okrouje takozvano „javno mnenje“! Javno mnenje pa je dan-danes velesila.

Kakor pa je važnost časopisja dognana resnica, tako gotovo je, da mi avstrijski Slovani to resnico veliko premalo uvažujemo in da jo ne poštujemo, kakor bi jo morali. Na tej naši zanikarnosti sloni velik del krivde, da nas svet ne ceni in spoštuje tako, kakor bi nas morala, ako bi bilo časopisje naše primerno organizovano.

Pred vsem nam nedostaje primernega skupnega organa, koji bi s potrebno odločnostjo pred širjim občinstvom zavračal drzna obrekovanja in sumničenja, prihajajoča od mnogobrojnih naših nasprotnikov in pojašnjeval prave namene naše; organa, ki bi bil deležen trdne zaslombe pri vseh avstrijskih Slovanih, tako, da bi njega avtoriteto vladala morala poštovati.

Nemci so v tem pogledu veliko na boljsem: osobito je časnikarska organizacija avstrijskih Nemcev izborna, skoro da — ne presežna. Tej časnikarski organizaciji je skoro izključljivo pripisati, da je nadvladje na njih strani, dasi so numerično daleč za nami. Dan na dan lahko opazujemo posledice tej prednosti na nemški in veliki nedostatkosti na naši strani. Recimo, da katerisibodi nemški list objavi kako neresnično, nesramno poročilo o tem ali onem dogodku mej Slovani: poročilo to najde svojo pot iz lista v list in se razširi mej milijone ljudi; ker pa mi nimamo primernega sredstva, da bi takoj zavrnil nesramnega lažnjivca, dokazivši resnico, zgodi se — ker drugače ni mogoče — da svet verjame vsaki izmišljotini, da se laž šepiri na odličnem mestu javnega menenja, dočim se sveta resnica mora skrivati po kotih, pozabljena in prezirana od vseh. Ta okolnost pojašnjuje nam marsikaj, čemur se mi v svoji najivnosti toli čudimo; pove nam, kje tiči azrok, da goje na vseh

straneh toliko predsodkov proti nam. Naravno bi bilo, da sedaj motrimo vprašanje kako bi bilo možno odpraviti to veliko, za nas uprav usodopolno nedostatkost, a za danes naj zadoščo, da jo konstatujemo z iskreno željo, da kompetentni krogi mej Slovani prej ko prej jamejo premišljati o tej odprti rani na našem telesu ter nam prekrbe časnikarsko orožje, dostojno številu avstrijskih Slovanov. Čemu pa smo napisali te-le opazke? — Da pišemo ob predmetu tem, dal nam je povod nek tržaški dopis v praški „Politiki“, katerega smo že omenjali v poslednji številki našega lista. Navadni tržaški dopisnik imenovanega praškega lista je navidezno dobra poštna duša, ki bi prav rad ustregel nam Slovincem, a bi se zajedno tam ne hotel zameriti, kjer so veliko, veliko krivi, da se nam tržaškim Slovincem — slabo godi. Piše o postopanju gospodov, vladajočih v naši „rumeni hiši“, proti nam Slovincem ravna se po znanem pregovoru: „Wasch mir den Pelz, mach ihn aber nicht nass!“ — ter se trudi v potu svojega obraza da bi služil dvema gospodom. To pa ne gre, absolutno ne gre! In sato obžalujemo prav iskreno, da praška „Politika“ vsprejemlje v svoje predale ekspetoracije moža, hotedega za morce prati. Kako bi tudi ne obžalovali! — Gori smo povdarjali kričečo nedostatkost, obstoječo v časnikarski organizaciji avstrijskih Slovanov, a tu nam je pripomniti, da jedina praška „Politika“ bi nam, z ozirom na širše ptuje občinstvo, lahko vsaj približno ustrezala, — ako bi hotela. Vaj ta list moral bi imeti povsodi zanesljive poročevalce, ki bi zares služili naši stvari, in ki ne bi pokladali kuka vičnih jaje v njega predale. Ako je res, da smo avstrijski Slovani veliki revoži gleda na zastopajoče nas časnikarstvo, je po takem dolžnost naša še večja, da vsaj to malo, kar imamo, po-

rabljamo primerno, spretno pravilno in vestno.

Kakor rečeno: dopisnik, praške „Politike“, koji dopisuje pod šifro „H“, se nam ne vidi hudeben človek in nam je morda res prijazen, a dozdeva se nam, da je zajedno velik prijatelj tudi na nekem drugem mestu, kjer smo se Slovenci po mnogih britkih skušnjah odvadili iskati i prijateljev. Dvema gospodoma ni možno služiti; hoteti zagovarjati naše interese ter obojati krivice, ki se nam Slovincem dogajajo — zajedno pa zagovarjati gospodo, vladajočo v rumeni hiši, ter zavračati krivdo na žalostnih teh odnošajih izključljivo le na druge, to je gorostasna kričeča kontradikcija. Mi se gotovo ne čutimo poklicane zagovarjati grofa Taschea in njega vladni zistem — kajti uprav mi prebitko občutimo posledice velikemu protislovju mej njega besedami in dejanji — ali vlic temu ne moremo pritrčiti trditvam tržaškega dopisnika praške „Politike“, kakor da bi bila le centralna vlada kriva, da je v Trstu takó in ne drugače.

Dopisnik ta pravi, da se je v Trstu marsikaj na bolje obrnilo, odkar je stopil raz pozorišče pokojni baron Pretis. Morda je to res, ako pronojamo sedanje odnošaje se njegovega, gospoda dopisnika, dvoreznega stališča, a se našega slovenskega stališča moramo pač — kakor nam je žal — konstatovati, da smo še vedno tam, kjer smo bili pred leti. G. dopisnik pravi, da je bil baron Pretis slep, ker je hotel biti slep. No, trditvi tej imeli bi pripomniti, da oni, ki hoče biti slep, pravo za pravo ni sam slep, ampak se svojo dozdevno slepoto hoče le to doseči, da bi bili drugi slepi. V tem pogledu pa nas je lepo število, ki menimo, da je gospoda v Trstu še vedno istotako „slepa“, kakor je bil slep pokojni baron Pretis.

G. dopisnik je tudi sam sabo v protislovju, kajti najprvo trdi, da se je marsikaj

PODLISTEK.

Zdravnikova skrivnost.

Prosto prevel po Klerothu Rudolf Dolencec.

(Dalje.)

Snidenje.

Prošla so tri leta po teh dogodkih. Monvoisin stanoval je z Justino. hišinja avojo, še vedno v istem stanovanju, in razun nekaj gub več na obrazu in nekaj las manj na glavi ni bilo nobene spremembe na zdravnikovi osebi.

Bilo je spomladnega dne, ko zapusti zdravnik, posebno praznično oblečen, stanovanje svoje, ter želi prijatelja svojega, kateri je bival na deželi, v vasic Etoiles pohoditi. Prijatelj ta bil je gospod pl. Lestange. Bogat, duhovit i neodvisen mož obdeval je najraje z umetniki, pisatelji i učenjaki. V stanovanji njegovem nisi videl posvetnjakov, tudi ne uradnikov, ki bi bili tudi na ne vem kako visoki stopinji.

Družina, obstoječa iz strastne ljubeče ga hčerke, in po smrti mile mu soproge v njegovo hišo došle in tu sedaj bivajoče sestre, zadostovala je sreči njegovej. Prijazno zemljišče služilo mu je za park; slednji dan prinašal mu je novih slovstvenih znamenitostij, katere je premotrival

v košatih dreves senci. Poznal ni dolzega časa. —

K temu srečnemu prijatelju poda se zdravnik, ko smo ga videli iz hiše njegove stopajočega i tako praznično oblečenega. Hoja njegova še ni bila nikdar tako lahka, smeh usten njegovih bil je zares ljubeznjiv. Kakor se je lahko opazalo, spadal je zdravnik mej one redke ljudi, ki se odlikujejo priprostostjo i človekoljubjem svojim; zavest, da je poklic njegov, onemoglih pomoči, ta zavest storila je, da je bil vedno sam seboj zadovoljen; to edino zamore res osrečiti človeka. Prijaznega obraza korakal je po cesti, da si najme voz, kateri bi ga popeljal v Etoiles. Najmanji oblaček ni zagrnil jasnega i voselega čela starčkovnega, kajti misel na starega prijatelja Lestange-ja, katerega že dlje časa ni obiskal, osrečevala mu je dolgi pot. Če bi se mu mej potom hotela vriniti misel iz ulice Crussol-ake i oni slučaj v stanovanji njegovem, pregnal je vse to z mislijo na ljubljene prijatelja.

A vendar povod, kateri ga je napotil danes v hišo Lestange-jevo, vrival se mu je vedno pred oči. Gospod Lestange bil je namreč pred nekaj dnevi v Parizu ter mu razodel, da se je namenil hčerko svojo Leono oddati možu, kateremu sveta dolžnost bo, skrbeti očetovski za njo; vabiga,

naj ga pohodi, da spozna bodočega zeta njegovega. To zapredilo mu je vse druge misli, kajti kadar je slišal o kakem združenju, vselej se je vstražil ter vzdihnil: „Bodeta pa tudi srečna?“ Ta misel navdajala ga je tudi tu, vso pozornostjo razmotraval je prijatelja svojega.

Ura bila je dve, ko vstopi pri gosp. Lestange-ju. Sprejeli so ga kakor se navadno sprejme ljubeznjivi hišni prijatelj, osebnost pa tak belimi lasmi. Obavili so ga vprašanji, dvorili mu vsi. Gospica Leona, objemši ga, zbeži, da bi mu postregla sadjem, katero se je v tem letnem času le redko kje dobilo, a v hiši njenega očeta je bilo to vedno najti.

„Ubogo dete! kaka nesreča za te, da ti je očetovo hišo zapustiti!“ reče Monvoisin in gleda žalostno veličastno njeno postavo.

„Aj! aj! stari moj prijatelj, se li res ne mislite nikdar spreobrniti, Vam bo-li zakon zares v vedno strašilo?“ reče baron Lestange.

„To ravno ne, pa zakon je nerazvezljiva vez in Leona je pri Vas tako srečna!“ odgovori zdravnik.

„O! ona bode tudi se svojim bodočim!“ odgovori teta Leonina, ki tudi ni hotela biti zadnja v besedi.

„Mlad mož jo je vreden!“ opomni baron.

„In pa še tako lep!“ pridene teta.

„To vascega priporočila pristavi malo svojeglavo zdravnik.“

„Primerno premoženje ima i vrhu tega še izboren umetnik!“ dostavi baron.

„Oh!“ zakliče zdravnik čudežno.

„Morda podobar?“

„Ne, slikar!“

„Slikar? Je li talent?“

„Da, a sedaj tiho, zdi se mi, da prihajajo!“

Leona vstopi mej tem pogovorom s košarico češenj in ponudi prveke mile nam spomladi zdravniku.

Sluga napové gospoda Rosesserviere-ja. Leona se naglo obrne i rudečica obda prijazno njeno lice. Baron hiti novodošlemu nasproti, teta se vzdigne, in zdravnik vidi mladega, bliza 35letnega moža vstopiti, kateri z vso častjo in vljudnostjo pozdravi domače: ko poljubi roko Leonino, nakloni se tudi zdravniku.

„Gospod Just pl. Rosesserviere!“ predstavlja baron gospoda.

„Nebo!“ zakliče zdravnik, mladega moža pazno ogledavši. Vetrasi se ta, smrtna bledoba, razgrne se po njegovem obrazu. Ko je stisnil roko iznenadenega Monvoisina, reče tihim glasom:

na bolje obrnilo, dve vrstici nižje pa konstatuje, da ekscelencja Rinaldini ne more ničesar doseči, ker ministerstvo noče ugajati podlagi vsemu računarstvu — „dem Einmaleins“: ker noče priznati, da enkrat eden je eden. Prav ima dopisnik trditi, da ako bi hoteli poštovati značaj dežele, to je, ako bi hoteli uvaževati številno razmerje prebivalstva glede na pojedinost narodnosti, tu bivajoče, da bi takoj izginilo iredentistiško in narodno-italijansko strahilo; to pa ni res, da bi bili le referentje pri ministerstvu na tem krivi, da se pred vsem svetom vedno in z vso silo povdarja italijanski značaj dežele.

Sploh je postopanje „Politike“ gledano na naše tržiske razmere od nekdaj sem dokaj čudno. Dekler je vladal pri nas pokojni baron Pretis, pisal je ta list dosledno o tržiski „nebenregierung“ trdeč, da je ta trgovski empotij ob Adriji država v državi: takrat so bili gospoda na Dunaji povsem nedolžni kakor novorojeno dete; sedaj pa so kar naenkrat gospoda v Trstu čisto nedolžni in na vsem krivi le referentje na Dunaju. Grof Oerindur, kje si, da nam raztolmačiš to neskladnost v tolmačenju vzrokov tržiskim razmeram?

Mi menimo, da referentje pri ministerstvu sestavljajo svoja poročila na podlagi od drugod došlih jim poročil: poslednja ta poročila pa ne morejo prihajati od drugod, nego iz Trsta samega. Trditve dopisnika, da se referentje na Dunaji še vedno drže nazorov izza dobe Stadióna, je naravnost drzna. Da bi le bilo to res, ali ni! Lepa vrsta let je pretekla odkar je Stadion vodil krmilo v Trstu in od tedaj do danes bili smo priča številnim naporom za izvršenje popolne enakopravnosti, ali položimo roko na srce in priznajmo, da se je za dobo Stadióna obzirnejše postopalo z našim elementom, nego se postopa danes.

„Politikin“ dopisnik pravi, da so se varali oni, koji so menili, da se z odpravo proste luke zboljšajo naši odnosi. Dá, tu ima mož prav, kajti tudi mi smo uverjeni, da so bile vse te nade le prazne iluzije, kajti vsako bolezen treba lečiti na pravem mestu, in s pravimi sredstvi. Odprava proste luke pa se nam nikakor ni videla Arhimedova točka, koja bi nam mogla služiti v ta namen, da strmoglavimo sedanje odnose. V zboljšanje tržiskih razmer treba se poslužiti radikalnih sredstev: se samo „dobro voljo“ gospoda vrhovnega političnega uradnika v deželi nam je bore malo pomagano. Z „dobro voljo“ združiti treba tudi dobra dejanja. Inicijativa dobrim dejanjem mora se pa po-

„Najprej obljubljeni molčanje, moj gospod!“

„Moj bol — nik!“ godrnja zdravnik.

„Kako se vam dopada?“ vpraša baron.

„Prav ljubeznjivo!“ — In kdaj bi imelo biti ženitovanje?

„Mislim v kaoh 14 dneh!“

„To moram zaprečiti!“ šepetal je zdravnik sam vase.

Sluga vstopi in pové, da je obed pripravljen. Posedejo k mizi. Obed je bil izboren, a zdravnik ni poskušal nobenih jedi.

„Kako, da nam ne skazete časti, stari moj prijatelj?“ vpraša zaupljivo baron. „Oprostite!“ zavrne zdravnik, „zdi se mi, da so mi črešnje, katere sem prej zobal, vzele vse veselje do jedi“. Resnica pa je bila, da mu je misel, kako zaprečiti to zvezo, pokvarila želodec.

Življenje zdravnikovo bilo je vteku treh let vedno mirno i jednolično. Vse dogodke, ki so se sukali okoli njegove osebe, bilo bi težko popisati. Povemo naj le, da je bil v Vendeji rojen, da so ga stariši v nežnih letih pustili sirota. Ko je bil polnoleten, ostalo mu je še premoženje okroglih dvesto tisoč frankov. Sprevidi se, da bi bilo življenje njegovo lahko cvetoče, da mu ni usoda vrla v življenje tudi kupo grenkega pelina.

(Dalje prih.)

roditi v Trstu s a m e m in zato moramo najodločnejše oporekati trditvi dopisnika, da je le sistem dunajskih gospodov na vsem kriv. Priznamo radi, da imajo tudi ti „dunajski gospodje“ lep del krivde na svojih plečih, a da bi bili le oni krivi, in nikdo drugi, to pa ni res.

Obžalovati moramo, da praška „Politika“ odpira predale svoje dopisom, koji nam ne morejo čisto nič koristiti, pač pa veliko veliko škodovati, kajti takimi poročili širijo se povsem krivi, faktičnim razmeram ne odgovarjajoči nazori mej drugorodnim, nam itak neprijaznim svetom.

„Politik“ je pri naši nadostatni časnikarski organizaciji jedini avstrijski list, koji bi nas mogel — in po našem menenju tudi mora! — braniti pred tujim svetom: ter skrbeti za to, da se zbistrijo nazori o resničnem političkem položaju avstrijskih Slovanov ter premotivirati resnične vzroke desolatnemu temu položaju in zato ne bi smela kar slepo vsprejemati dopisov od ljudi, ki so nož, nabrušen na dve strani. Ako smo že v časnikarskem pogledu tako daleč za Nemci in Italijani, dolžnost naša je tem večja, da vsaj to malo, kar imamo, uporabljamo primerno in vestno. Kajti pomisliti nam je, da vsako tako krivo in neresnično poročilo, prijavljeno v nam prijaznem listu, škoduje več, nego sto napadov z nasprotniške strani.

Vse naše časnikarske prijatelje — naj že bivajo tu ali tam — prosimo torej, da vestno pretehtajo vsako besedico, koje napišejo o zamotanih naših razmerah in naj se nikar ne dajo zvajati na led po volkovih v ovčji obliki. Nam vsem je dolžnost na to delati, da svet izve resnico, polno resnico.

Osobito pa veljajo tržiskemu dopisniku praške „Politike“ besede, koje smo postavili na čelo temu članku: Ne prikrivajte resnice!

Ako nam je res prijatelj, nas bode izvestno slušal — če ne, pa ne!

Zaključek.

Člankar „Novic“ je v poslednji številki zaključil svoja rodoljubna razmotrivanja. Kakor vsi ti, kaj lepo pisani članki pričajo, da je bilo avtorju le za stvar in ne za osebe, tako kaže tudi njih zaključek, da ga je pisala poštena slovenska roka. Zaključek ta slóve:

Z Dolenskega, 6. oktobra 1891.

Bojne čete na našem domačem bojišču so torej razpostavljene. Na eni strani katoliško-politiško društvo, katerega glasilo sta „Slovenec“ in za priprosto ljudstvo „Domoljub“; na drugi strani posvetna inteligija, katera ima na razpolaganje „Slovenski Narod“ ter si je po vzgledu nasprotnne stranke kot protitežje osnovala „Slovensko pol. društvo“ in za priprosto ljudstvo „Rodoljuba“.

Tako so bojni načrti za zdaj povprek gotovi; zdaj je samo še treba popolniti, kar je pomankljivega, zlasti agitacijske niti raztegniti, pričeneši pri hišah Ljubljanskega meščana, čez celo deželo do zadnje koče priprostega kmeta. In potem, kedar koli bo razpisana kaka volitev za deželni ali državni zbor, ali za občinski zbor ljubljanski i. t. d., začno kakor na dano bojno znamenje vse te priprave delati.

Upajmo, da nas žalostne skušnje, ki jih imamo Slovenci od svojih domačih razprtij, vendar že zmudre in da se o pravem času naredi premirje, za katerim naj pride stalno pomirjenje, ne da bi nas morala po mnogih izgubah še le neareča zopet jediniti.

Ker je pa vendar mogoče, da je strast močnejša od pameti, oglejmo si nasledke, ki so pri nadaljevanji naših sedanjih preprirov neizogibni.

Iz enega tabora izdajalo bo, kakor se je že, geslo za vero proti brezvestvu. To je geslo, katero mora ljudi, ki mu verja-

mejo, vneti do fanatizma. Drugi tabor bo očitiranje brezvestva smatral za krivično; on je bo označeval za hinavstvo, za katerim se skriva le vladateljnost, ter bo z vso odločnostjo in kot razžaljen v svojem čutu in poštenji z vso srditostjo nasprotoval. Tako bo skušala ena stranka drugi izpodkopati in vzeti veljavo z vsemi sredstvi, ki jih iznajde človeška strast, katera je, kakor vemo vsi iz skušnje, slepa in brezobzirna ter divja naprej, če prav v svojo pogubo. Da bo imela vsaka stran pri svojih agitacijah več ali manj uspeha, o tem ni dvomiti. Saj vemo, da mnogokrat še slaba stvar zmaga; saj je mnogo laže puhujati, nego poboljšati, ter se nahajajo povsod tudi ljudje, ki slabo raje verjameo nego dobro, vpraša se le, bo li vse to dobro za vero, dobro za našo narednost?

Vsi vemo, da ima katoliška cerkev dandanašnji res mnogo in hudih sovražnikov, zlasti, kakor smo že omenjali, nemško in laško lažljivo liberalstvo v zvezi z židovstvom, kateremu služi toliko zelo razširjenih in spretno urejevanih časnikov; nemško in laško narodnostno politiko, frumazonstvo, protestantovstvo, ki se drzne celo v drugi polovici naše države govoriti o konfiskaciji katoliškega cerkvenega premoženja. Najnevarnejši od vseh teh se nam pa zdi najnovejši nasprotnik sedanjega svetovnega reda, socializem, ki skuša odpraviti vsako pozitivno vero in posega najbolj v maso priprostega ljudstva. Vzemimo še vrh tega mnoge pozitivni veri sploh nasprotujoče znanstvene teorije, n. pr. Darvinovo in druge podobne, ki jih razširjajo knjige in časniki med vse stanovce. To so razmere, ki so nam vsem znane, in resno nam je premisliti, je li zdaj čas, da k vsemu temu zanesemo med naše ljudstvo politični prepir med duhovščino in posvetno inteligencijo, kateri izpodkopava eno in drugo in za katerim mora z neizprosno dolednostjo priti tudi versko pohujšanje. In naš kmet, ki ga po pravici imenujemo steber svojega naroda, ako ga bodo domačini vlekli eden na eno, drugi na drugo stran, ter mu oboji obetali hribe in doline, veliko več, nego se potem more izpolniti, — ali ne bo naposled ves zbehan, naveličan in razvaran ter ne bo zaupal ne enemu, ne drugemu in se utegne nazadnje okleniti kakega socialistično-navdahnjenega širokoustneža, kakor se zdaj nekako na Češkem pripravljajo, in se nam tako tudi ta steber omaje in spridi.

Pa v neprimerno večji nevarnosti nego vera je naša slovenska narodnost. Vera ima trdno podstavo in mogočne zaščitnike, in vendar nas uči zgodovina, da zna i ona ne le posameznim ljudem, tudi celim pokrajinam, deželam in narodom vzeta biti. Kaj pa naša narodnost? Ona je še zelo šibko drevesce, ki je vzraslo iz sto in sto let sanemarjenih domačih tal. Vlada sapa jej do sedaj še ni bila nikdar posebno prijazna, in preteji brezštevilni sovražniki od znotraj in od zunaj v pravih zarotah, ki se zvejo nemški „Schulverein“, „Lega nazionale“, „Südmark“, „Gustav-Adolf Verein“ itd., ki ne poznajo nobene pravice, nobene v nje korist dane postave. In zaščitnika nima družega kot še vedno prepričilo število požrtvovalnih slovenskih rodoljubov. In to malo število naj se zdaj še cepi in namesto da bi združilo vse svoje moči v brambo napadene narodnosti ter zedinjene postavilo proti sovražnikom, naj se kolje med seboj in v bratomornem boji potroši in uniči svoje najboljše moči in s tem olajša delo sovražnikom, da nam bodo brez velicij naporov, smejoči se naši nespameti, trgali kos za kosom od našega narodnega telesa?

Na tem smo zdaj. Ali hočemo naprej tako? Ali nam ne vleva pamet in sveta dolžnost, ki jo imamo do vere in narodnosti, da postanemo, obrnemo ter se spet združimo, ker edino le naše združene moči bodo kolikor toliko kos nevarnostim, ki obdajajo naš narod v narodnem in verskem oziru vseh strani. Sapienti sat!

S tem sklepamo za zdaj te razprave o našem domačem prepiru z iskreno prošnjo in željo, naj večni Bog, ki je sebi pridržal sodbo in maščevanje, potolaži naše strasti in naj blagoslovi delo vsakega od nas, namenjeno miru in spravi v prid in prospeh najdražih naših svetinj, vere in narodnosti.

Vera in narodnost.

VI.

Dr. Mahnič je v svojem „Rimskem Katoliku“ prvi udaril na struno in ta mu je zapela, da je v Slovincih potrebna posebna stranka, koja bode morala zapriseči na zastavo čistega katolicizma ter gledati na to, da sedaj obstoječi red prenovi in reorganizuje. Začetkom imenovani doktor čutil se je poklicanega, da to idejo v Slovincih oživotvori in pridobivši si potrebnih somišljenikov, jo tudi izpelje. V ta namen je ustanovil poseben list, ki v isti smeri prav nerodno propagando delo, kar je pruzročilo zdražbo mej Slovinci.

Namen, kakor smo že opomnili, mu je sicer dober, kajti bori se za hvalevredno stvar — podkrepljenje katoliške vere in njenega ugleda; ali način in sredstva, s kojimi hoče on to doseči, recimo naravnost: so zlobna. Njega namen je pred vsem dokazati, da je sedanji socialni red v Slovincih slab in da ne ugaja sploh krščansko-katoliškim načelom. Boj proti temu redu začel je pisano besedo in ga pred vsem naperil proti onim, ki so z enakimi sredstvi (tiskom) pomagali, da se je sedanji red uvedel. Pred vsem je namreč napal slovenske pisatelje in časnikarje ter vsa njih dela podvrget jako enostranski in pretirani kritiki, s pomočjo katere je prišel do posledice, da je vsa dosedanja slovenska literatura in časopisje navdahnjena veri nasprotnim duhom; dá: v spisih najnervnejših in najbolj spoštovanih slovenskih pisateljev zasledil je šilo — brezvestva in bogotajstva. Pod ostrim rezilom njegove kritičke sekire padale so glave naših vrlih pisateljev in književnih veljakov liki cvetje vsled mrzle jesenske burje: vderaj veljavne književnike razupil je dr. M. kot prave ničle ter jim častno ime poteptal v blato, pri tem pa propovedoval, da treba na književnem polju — reorganizacije.

Reorganizacija — mala sicer beseda, ali koliko jo zlorabi dr. Mahnič in njegovi ultrakatoliški pristaši! Reorganizacijo sedanjega družbenega življenja v Slovincih pridiguje ti po knjigah, časnikih in napovedanih shodih. In človek, ki zdravim razumom motri to njih pehanje in stremljenje za novotarijami, smejeti se jim mora nehoté, kajti podobni so otrokom, ki zidajo hišico iz kamenčkov; kmalo se je pa naveličajo in podro jo ter zopet začno zidati; pri tem delu se pa jako jeze in kiso drže, ako se jim hišica ne sponese ali je vsaj slabša od prejšnje.

Sedanji društveni red v Slovincih ustanovili in uredili so odlični rodoljubi posvetnega in duhovskega stanu. Skušnja je pokazala, da je trden in koristen, kajti obdržal se je in uživel v narodovo čustvo. Goriški modroslovec pa ni več zadovoljen žnjim, čeprav so ga naredili tudi njegovi sobratih duhovniki; ta red ne ugaja povsem njegovim željam, želi si preustrojbe po njegovem načrtu, uravnane kakor si je žele njega oskoaršni nazori — z eno besedo: želi si in javno pridiguje reorganizacijo — po kateri se mora vse dosedanje pokončati in mesto tega uvesti novo „pristno katoliško“.

Ker nas pa naše srce sili, da dvomimo o vsaki stvari in resnici, predno jo verujemo, videčim slepo mahanje in uničevanje, provzročeno in pridigovano po dr. M. in njega pristaših, vailuje se nam dvom o pravcoljubnosti te čudne in nove stranke in nehoté si stavljamo na uprašanje hipotezo: je-li ta boj res boj za resnico?

Je-li res resnica (sv. vera) v taki nevarnosti? Ali tiče za jedno in drugo stranko, namreč ono, ki se v Slovincih bori za narodnost, spoznavši da je v nas samo ta v nevarnosti, in ono, ki je na svojo zastavo zapisala „vse za vero“ — posebni nameni in težnje? Je-li bojni klic Mahničeve stranke res klic oživljajoče resnice? Ali je morda le izrodek strasti? Ta in še mnogo drugih uprašanj sili nam iz srca na jezik, kader nepristranski motrimo sedanji vihrajoči ravs in kavs mej takozvano napredno ali narodno stranko in Mahničevci. Pravimo Mahničevci, kajti ideje Mahničeve so se zasejale liki ljulika mej jednim delom naše duhovščine, razun hvalavrednih izjem, ki so se vedele pravočasno uprti tudi višji pastirski sili, ki jim je je hotela usiliti.

Da ta borba ni borba za resnico, in njeno svetost, to smo zadosti pojasnili v dosedaj rečenem. Resnica in dosledno tudi sv. katoliška vera prihaja od samega Boga, ki je pridigoval ljubezen in potrpežljivost, mir in prizanesljivost proti svojemu bližnjemu. Kaj nas pa uči bojni klic Mahničevcev?

Namislil si je v Slovincih „brezverskih liberalcev“ in napovedal jim je boj, brez milosti, brez prizanašanja; slepo se je njega somišljenikom boriti proti tem navideznim sovražnikom, z vsemi mogočimi sredstvi in pomočki. Kdor ostentativno ne kaže svoje vere — ta ni veren, ta je liberalce. Kdor zahaja v narodna društva, bere po posvetnjakih pisane časnike in knjige, kdor javno se ne hlina dobrega kristijana ter ne prisega na vse, kar mu vele po dru. Mahniču propagirani nauki, ta ni veren katoličan, temveč brezverec. Nič ne de, ako v zatišju svojega doma vsak dan moli Boga ter uči svojo deo krščanskih čednosti, ako živi zmerno in pošteno — vse to lepe in gotovo boljše čednosti, nego lastnosti nekaterih fanatikov, pred očmi tesnoserčnih novodobnih katolikov nič ne veljajo: dotičnik ostane vedno brezverec. — Kakšna so pa sredstva in pomočki, s kojimi branijo ta novodobni katoliški čut? O teh nas je sram skoraj govoriti, kajti nekatera so, naravnost rečeno — ostudna. Že spredaj smo namreč omenili sredstev, koje uporablja goriški doktor, namreč: robato besedo, dlakocopno in pretirano izvajenje čudnih posledic, blatenje zaslužnih sorojakov i. dr. Skušnja zadnjega časa nam pa kaže, da njega učenci svojega učenika še prekašajo, kajti že večkrat smo sami spoznali, da jih ni sram v ta namen uporabljati niti one prenesramne lastnosti, ki je zloglasna že radi svojega učitelja Judeža Iškarijota, namreč: opazili smo, da se ti novodobni pregoreneži kaj radi v svoje „svete“ namene poslužujejo grdega — ovađustva, kar najbolj označuje, da je njih boj, boj strasti in boj za — gospodarstvo!

Politični pregled.

Notranje dežele.

V seji poslanske zbornice dne 10. t. m. predložil je finančni minister dr. Steinbach proračun za leto 1892. Proračun ta kaže sicer prebitok v znesku 600.000 goldinarjev, ali gospod minister pojasnjeval in utemeljeval je ta svoj proračun tako elegičnim tonom, da je bilo poslancem kar tesno pri srcu. Za nas Slovane je to postopanje gospoda finančnega ministra slab omen, kajti proračunjen je menda v ta namen, da naj se za sedaj kar odpovedo vsem namerovanim zahtevam v pospeševanje materialnih in narodno-kulturnih interesov svojih volilcev.

V svojem govoru obljubil je gospod finančni minister, da v kratkem predloži načrt, tičoč se preosnove direktnih davkov, s katero preosnovo pa nikakor ni združen namen, povišati dohodke državi, ampak mogoči višji dohodek porabil se bo v to, da se zmanjša zemljiščni in obrtni da-

vek. Iz proračuna za leto 1892. posnemljamo sledeče:

Potrebačine znašajo za leto 1892. 584.620.378 gld., pokritje pa 585.238.262 gld., torej je preostanka 617.884 gld. Za leto 1891. se je potrebovalo 567.853.027 gld., pokritja te potrebačine je bilo 568.375.521 goldinarjev torej je preostalo 3.522.494 gold. Letošnji proračun je zaradi tega za 2.904.610 gld. neugodnejši od lanskega. K temu je še prišteti 2.000.000 gld., katerih se je v letu 1891. več izdalo za pokritje dolgov, nego v budgetu tekočega leta, tako da je povsem letošnji proračun za 4.904.610 gld. na slabšem od lanskega. Kljub temu pa bode še preostalo 617.884 gld. in se bode plačalo za pokritje državnih dolgov 2.000.000 gld.

Glavna uzroka današnjemu položaju budgeta sta pač: pomnoženje izdatkov in subvencijaki vsoti, podeljeni Lloyd in Dunavskemu parobrodarskemu društvu.

Za skupne zadeve izdalo se bode 104.474.350 gld., torej 2.245.292 gld. več nego lani in naš delež se je v tem valed izpadka imenovanih subvencij iz te vsote povečal za 3.035.734 gld. Potrebačine ministerstev za notranje zadeve, za pouk in bogočastje, za poljedelstvo in za pravosodje so se sicer pomnožile, a v popolnem razmerji z naraščanjem državnih zadev sploh, finančno ministerstvo je zmanjšalo svojo zahtevo za 2.308.070 gld. Nasprotno pa ima ministerstvo za trgovino ustavljenih 15 milijonov 219.559 gld. več, nego lani in isto tako so tudi izdatki za subvencije narasli za 2.199.065 gld.

V prvem je svota 14.224.569 gld., ustavljena za državno-železniški promet, v drugem subvenciji za oboji parobrodni društvu z 2.735.360 gld., ki proursčujejo izredno in nerazumno pomnoženje potrebščin v omenjenih oddelkih.

Pokritje se je od lani pomnožilo za 18.862.741 gld., katerih 1.654.000 gld. pripada direktnim, 3.441.030 gld. pa in direktnim davkom, ostale indirektna davšine pomnožile so se za 2.602.461 gld., pri upravi blagajnic ustavil se je za 553.604 gld., v dohodkih trgovinskega ministra pa 14.898.919 gld. večji znesek nego doslej.

Nasprotno pa so se znižale svote pri carini za 628.180 gld., pri cestarini za 421.000 gld. in pri loteriji za 599.000 gl.

Proračunsko predlogo izročili so proračunskemu odseku. Postavni načrt, tičoč se odškodnine nedolžno obsojenim, sprejeli so v tretjem branji. O predlogu poslanca Mauthnerja, da se izda postava tičoč se olajšav novim zgradbam se stanovanji za delavce, sklenili so preiti v podrobno debato. Trgovinski minister je predložil postavni načrt za poddržavljenje Karol Ludovikove železnice. Poslanci Bertoli in tovariši so interpelovali radi dogodkov v Pomjanu. (O tem govorimo na drugem mestu. Op. ured.) Poslanec Eim je interpeloval, ker je minister za deželno brambo frekventantom praške kadetske šole baje prepovedal v občevanje izven službe posluževati se češkega jezika.

Proračunski odsek sklenil je se 26 proti jednemu glasu, načelno pritrditi predlogom za skrajšanje proračunske debate. Po takem se bodo le posamične točke izročile proračunskemu odseku v presojo, vse druge točke pridejo naravnost v parlament v obravnavo.

V seji dne 13. t. m. odgovoril je minister za trgovino na interpelacijo posl. Povšeta, da se na progi južne železnice Ljubljana-Logatec poškodovani objekti takoj preiščejo in popravijo. Zbornica vprejela je v podrobni debati postavni načrt, tičoč se olajšav za nove zgradbe se stanovanji za delavce.

Vnanje države.

V Rimu se v kratkem snide nekaj „mirovni kongres“, h kateremu so povabljeni parlamentarci raznih dežel. Namen temu kongresu je pospeševati idejo, da bi se mejnarodni prepiri ne uravnavali

pótem vojske, ampak potem mirovnihi sodišč. Navdušen pospeševatelj te ideje je znani italijanski državnik Bonghi. Ideja ta je sicer lepa in pritrditi bi jej moral vsak človekoljub, za sedaj pa ima jedino to hibo na sebi, da ni — izvedljiva. Oziroma se le po širnem svetu, povsodi opažamo silno manjjo za oboroževanje: prepričamo se, da dogodki dozorevajo v zmislu, mirovnemu kongresu ravno nasprotnem. Obravnavanja tega kongresa bodo morda zelo interesantna, toda praktičnega pomena jim za sedaj ne moremo pripoznavati.

Ruski minister vnanjih zavez, pl. Giers in italijanski minister-predsednik Rudini imela sta v Monzi sestanek. Italijanski kralj vsprejel je ruskega državnika v daljši avdijenci.

Različne vesti.

Odbor političnega društva „Edinost“ ima v nedeljo dne 18. t. m. ob 10. uri predpoludnem svojo sejo v prostorih „Del. podp. društva“. Gg. odborniki so naprošeni, da se gotovo udeležijo važne te seje.

Volitve volilnih mož v Miljah. Povodom državnozbornih volitev, odnosno volitev volilnih mož, vršivših se v mesecu februarja t. l., nas je kaj neprijetno iznenadilo, da je vodstvo zavoda „Stabilimento tecnico“ kar komandovalo svoje delavce, da so morali trumoma na volišče ter glasovati za nasprotno nam stranko. „Stabilimento“ je sicer privaten zavod, a vender se nam je to postopanje videlo jako netaktno, vedočim, da dobiva zavod ta veliki del velikih svojih zaslužkov od države, to je od onih svot, koje dozvoljujeta delegaciji c. in kr. vojni mornarici naši. V delegacijah sede zastopniki vseh strank, kojih velikemu patriotizmu in dinastiški zvestobi se je zahvaliti, da se morejo vsako leto žrtvovati toli ogromne svote za varstvo in obrambo države. Od teh svot dobiva — kakor smo že rekli — „Stabilimento“ od leta do leta lep delež in smemo po takem od vodstva tega zavoda, če že ne zahtevati, vsaj pričakovati tolika takta, da se ne postavlja po robu ni jedni ni drugi stranki, to je: da ostane nepristransko. Vsak posamičnik imej svobodno tudi v tem zavodu svoje politiško prepričanje in je tudi kaži, kjer-koli hočeš, a to nikakor ni na svojem mestu, ako vodstvo zavoda odvisnost delavcev iskorištuje v prid jedne same stranke. Nadejamo se torej, da se pri predstojeh volitvah ne prigodi zopet, kar se je dogodilo povodom volitev v mesecu februarju.

Dopolnilna volitev. S Pomjanščine došla nam je prečudna vest, da je tamošnje županstvo določilo za volitev volilnih mož neko hišo „na krožeri“, to je, na periferiji velike te županije, kjer imajo nasprotniki naši največ pripadnikov. Namen tej naredbi je na prvi pogled jasan: podkrepiti nasprotno in slabiti našo stranko. Italijanska stranka računa na to, da radi dolge poti mnogi naši volilci ne dojdejo na volišče. Županstvo opravičuje baje to naredbo z „ozirji na javni mir in red“, mi pa vemo, da iz teh obzirov absolutno ne treba nikacih prememb glede volilnega lokala, samo da se volitve vrše tako, kakor postava velela.

Ker čujemo, da se nekateri volilci bojé priti v Gažon, bodi jim povedano, da se jim ni treba ničesar bati, ker se bo skrbelo za njih varnost tem ložje, ker se bo volitev vršila samo po dnevi.

O dopolnilni volitvi isterski prijavil je dunajski „Vaterland“ v svoji 278 št. z dne 10. t. m. nastopni dopis: „Strastne borbe v kmečkih občinah zapadne Istre povodom državnozbornih volitev v pretečeni spomladi so nam vsem še v živem spominu, katerim posledica so bile sodne obravnave, vršivše se ne dolgo temu pri raznih sodiščih in provzročivše veliko nepetost mej obema narodnostima. In vender

je bilo v obeh taborih, osobito pa v italijanskem liberalnem opaževati neko utrujenost, ker je poslednja vzlic vsem naporom z drom. Vergottinijem doživela velikansk fiasko. Pričakovati smo torej mogli po vsej pravici, da se italijanska stranka povodom predstojajoče dopolnilne volitve spameti in da izbere kot kandidata kako zmerno vsebo, koja bi mogla, oprta na svoja načela in praktične znanosti, v državnem zboru vspesno zastopati interese dežele in kojej ne bi se toliko upirala nasprotna stranka. Toda prišlo je drugače: po dolgem razgovorjanji v političnem društvu „Società politica istriana“ postavila je italijanska stranka svojim kandidatom Markija Benedetto Polisinija, mladega gospoda iz Poreča, ki je komaj prispel do pasivne volilne pravice, kojega srd do Slovanov je notoriški in kojega eksaltacija za Italijo je tako velika, da se niti noče javno posluževati naslova avstrijskega barona, — kateri naslov si je njega oče pridobil kot deželni glavar isterski — ampak nastopa raje kot beneški Marki. Ime Polesini znači po Istri bojni klic, in to ne le pri somišljenikih Slovanov, ampak tudi pri laških kmetih, koji iz lastne skušnje poznajo gospodoželjnost poreških „signori“. Po takem bode volilni boj izvestno jako srdit. Govori se, da je tržaška vlada Polesinijevo kandiduro z veseljem pozdravila in da se načelnik najmanjše stranke v državnem zboru jako zanjo poteza, da privede v svoj klub svežo in mlado kri. Ako bi izvolitev Polesinija zares prisilili, bilo bi to obžalovati z dvojne strani. Ne le, da bi bila potem zastopana le italijansko-liberalna stranka dežele, ampak bi jej tudi ne bilo paraglade na oizkušnost nje zastopnikov. Mej tem pa se v Poreču nezasišano huj-ska proti slovanskim duhovnikom; žal, da nesnažnega tega rogoviljenja na pristojnem mestu nočejo sprevideti.“

Iz državnega zbora. Poslanec Bartoli in tovariši stavili so do ministra-predsednika, grofa Taaffe-a, nastopno interpelacijo: 1. So-li znani gospodu ministru-predsedniku silni izgredi in čini nasilstva, dogodivši se dne 17. in 18. septembra povodom občinah volitev v Pomjanu in dne 30. septembra v Kopru, koje so provzročili pristasi slovensko-hrvatske stranke v Istri? 2. Nameruje-li gospod minister-predsednik za to skrbeti, da se javni uradniki, in osobito duhovniki in učitelji, v bodoče ne bodo udeleževali nepostavnih agitacij in da se ne ponove taki neprijetni dogodki ter da se osigura svobodna volitev vsem volilem, brez razločka narodnosti in stranke, ne da bi pri tem prišla v nevarnost njih življenje in imetje?“

Gut gebrüllt, Löwe! Izgredi so se, žal, res dogodili, toda gospodje interpelanti naj bi bili toli odkritosrdni in resnicoljubni, da bi povedali, kakó so nastali ti izgredi. Da je slavna volilna komisija tako postopala, kakor sta od nje zahtevala postava in c. kr. vladni komisar, volitev bi se bila izvršila v najlepšem redu. Zakaj se pa v prvih 3 dneh ni ničesar dogodilo in so se ljudje veli uprav uzorno? Razburjenost jela je naraščati še le tedaj, ko je italijanska stranka jela po svoje „operirati“. Recept, kojega so se poslužili pri državnozborni volitvi dne 4. marca, se jim je toli omilil, da so ga hoteli uveljaviti tudi v Pomjanu ter si priboriti „zmago“, kakoršne so po Istri že v navadi. — Ako gospoda interpelanti govore o nepostavnih agitacijah duhovnikov in učiteljev, je to le priprosta denunciacija, tembolj nepotrebna, ker niti za trenotek ne dvomimo, da ne bi koperske in tržaške oblasti dotičnika z najdebelejšim prstom potipale, ako bi bil le za nas zgrešil s pravega pota, ter nepostavnim načinom agitoval za slovensko stranko. Kjer-koli učitelji, ali duhovniki — Bogu bodi hvala, da je le malo tacihi čudakov!

— agitujejo za italijansko stranko. je vse prav in lepo, če kateri učitelj le z mazin-
cem gane za našo stranko, je pa to ne-
postavna agitacija. Tudi mi želimo iskreno,
da se osigura popolna svestoba volitve,
toda te svobode nismo mi nikdar kratili
— kako tudi, ko je vsa oblast v nasprotnih
rokah? — ampak kratili ste jo vedno in
jo hočete še nadalje kratiti vi, slavna go-
spoda iz nasprotne stranke. Gospodje in-
terpelanti obsojajo postopanje duhovnikov
in učiteljev — dasi o poslednjih nam niti
znano ni, da bi bili aktivno posegli v vo-
lilno agitacijo, — pač pa molče o postop-
anju z raznih družih strani: že vedo
zakaj. O tem pa bodo govorili drugi in
na primernem kraju. Le malo potrpljenja
prosimo! Krivda na sedanjem gibanju v
občini pomjanski zvršča gospoda le na
„agitatorje“, a nočejo videti, da pravi vzrok
vrvenju je do vrhunca prikipela ne-
zadovoljnost ljudstva. Ako bi
se jim tudi posrečilo — a se ne bode! —
uničiti „agitatorje“, nezadovoljnost
ostane vender-le. V tej pa je iskati vir
vsem homatijam.

Iz Kopra se nam piše: V številki 3560.
donesel je „Il Piccolo“ pod naslovom „Agita-
zione slovena“ sledečo vest: „V nedeljo
4. oktobra podala se je tropa slov. učit.
pripravnikov iz Kopra v Cezare in Pobeg.
Pripravniki pogledali so pregloboko v ko-
zarec (?) ter potem začeli hujkati mirne
kmete in kričati „živijo“. Pri tam pa so
govorili žaljive besede proti Italijanom.“
— Konečno pristavi, da za sedaj ne pove
imen dotičnih dijakov, ampak naprosi g.
ravnatelja, naj nas drži bolj v klesčah. —
Koliko je resnice na tem, sprevidijo č. gg.
čitatelji iz tega: Res smo se podali v Po-
bege in Cezarje na sprehod, ne pa iz na-
mena, katerega navaja nesramni lažnjivec
„Piccolo“. Videl nas je pijane (?) morebiti
valed tega, ker se je njemu samemu vrtelo
v glavi. Gospod dopisnik misli tudi, ako
smo mi s kmeti govorili, da smo jih mo-
rali ravno hujkati, kakor da bi ne znali
govoriti o ničemer drugem. Ako smo si
med seboj napivali — kaj to njemu mari?!
Kake žaljive besede smo govorili proti
Italijanom, blagovolji naj g. dopisnik obja-
viti; istotako tudi naša imena. G. ravnatelj
bi bil storil svojo dolžnost, tudi če bi ga
ne bil opozoril g. dopisnik „Il Piccolo“. Sedaj
pa naprosimo slavno uredništvo „Pic-
cola“, da vso to lažnjivo stvar prekliče,
ker to ne žali le narodnosti naše, temveč
celo c. k. kopersko učiteljske.

Dotični dijaki.

Odbor „Tržaškega Sokola“ nam javlja,
da jutri v četrtek ob 5. uri popoldne
prične telovadba za dečke.

Za družbo sv. Cirila in Metoda v
Trstu nabrala je v vagonu od Herpelj
vračajoča se družba 50 kr. — V pušici
„Delavskega podpornega društva“ nabralo
se je 6 gld. 30 kr. — Gospa Schmidt na-
brala je 1 gld. 10 kr.

Prvi občni zbor „Rojanskega posojil-
nega in konsumnega društva“ vršil se je
predminolo nedeljo. Poročilo priobčimo
prihodnjič.

Plesne vaje v „Del. podp. društvu“
so se pričele in se vrše vsako nedeljo
od 4. do 8. ure zvečer. Plesne vaje vodi
g. I. Umek. Vsakdo naj prinese druš-
tveno knjižico seboj, ker tako zahteva
društveni odbor.

Prvi občni zbor pevskega društva
„Svobode“ v Rocolu vrši se v nedeljo
25. t. m.

Potujočim zastopnikom. Nek zavaro-
valni zavod išče jednega ali dva potujoča
zastopnika ali skvizitirja za naše južne
pokrajine. Pogoji so jako ugodni. Ponudbe
je doposlati uredništvu našega lista.

Vabilo k veselici, katero priredi na-
rodno kmetijsko društvo v Dutovljah v
prostorih gospoda Andreja Štoka v nedeljo
dne 18. oktobra 1891. Razpored:
1. Predsednikov govor. 2. Tombola. 3. Ples.
— Mej posameznimi točkami razporeda

Lastnik pol. društvo „Edinost“.

svira na novo organizovana in pomnožena
domača godba. — Ustopnina k veselici in
plesu za gospode 50 novč., za gospe in
gospice 20 novč. — Začetek točno ob 4.
uri popoldne. — K obilni udeležbi uljudno
vabi

ODBOR.

„Slovanskega Sveta“ 19. št. ima na-
slednje vsebino: 1. Sprava narodov. 2. „Med
germansko-in rusko naredno maso“. 3.
Govor dvornega svetnika profesorja Al-
berta. 5. Liturgija na britiških otokih.
6. Smrt majka Jugovića (srbska pesem).
7. O božjih učenja darovih. (Iz lista sv.
Pavla slovenski tekst v cirilici). 8. Veselo
življenje. Spisal dr. Fr. Celestin. 9. Ruske
drobtinice. 10. Ogled po slovanskem svetu.
11. Književnost.

Obrotno spise, sestavil Ant. Funtek
c. kr. strokovni učitelj v Ljubljani, je na-
slov knjigi, ki jo je napisal in založil
Dragotin Hribar v Celji. Na 165 straneh
veliko osmerke podaje knjiga marsikaj
prav koristnega za praktično življenje in
bode gotovo dobro došla našim obrtnim
šolam, za katere je namenjena v prvi
vrsti. Tvarina je razdeljena v naslednja
poglavja: Predgovor in o poslovnih se-
stavkih v obče, I. Poslovna naznanila,
II. Poslovno dopisovanje, III. Telegrami,
IV. Listine, V. Uloge pri uradih. V do-
datku pa so razna praktična navodila o
trgovskih firmah, poštinih zadevah, o uradnih
določilih, kolkovini itd. Knjiga ustreza živo
čuteni potrebi in bode dobro služila ne
samo učencem obrtnih šol, nego tudi
starejšim obrtnikom slovenskim, ki utegnejo
najti v njej marsikaj koristnega. Da je
jezik v knjigi lep in gladek, za to nam je
porok sestavljalecvo ime. Trdo vezani knjigi
je cena 80 kr. Naj bi pridno segali po
njej oni krogi, katerim je namenjena v
prvi vrsti.

Kar se dobliva

strojev

za kmetijstvo in obrtnijstvo, za pohištvo
in za drugo rabo, najde se v zalogi trdke

Živic in družb. v Trstu

—44— nlica Zonta 5

vse garantirano in ceneje.

Za zdaj priporoča posebno svoje
vinske stiskalnice, mline, sesalke itd.
Izdeluje vodovode, mline in druge
tvornice na par in na vodo.

Priporoča se omenjena trdka
vsem rojakom za obilne naročbe.

Grlena bol kašalj, hreputavica, promuklost, nazež,
zadavica, rora, zapala ustijuh itd.

moğu se u kratko vrijeme izliečiti rabljenjem

NADARENH 1-8

Prendinijevih sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi Prendini, lučbar i lekarnar u Trstu
Veoma pomazu učiteljem, propovednikom
itd. Prebdenih kašljnih noćih, navadne jutranje
hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo
nzmanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalica, koji
je ponadnjaju. Zato treba uvijek zahtjevati Prendi-
nijeve sladkiše (Pastiglie Prendini) te gledati,
da bude na omotu kutijice (škatule) moj podpis.
Svaki komad tih sladkišah ima natisnuto na jednoj
Strani „Pastiglie“, na drugoj „Prendini“.

Ciena 30 nč. kutijici zajedno sa naputkom.
Prodaju se u Prendinijevoj lekarni u Trstu
(Farmacia Prendini in Trieste) i u glavnijih
lekarnah svietu. 1-52

La Filiale della Banca Union

TRIESTE

s' occupa di tutte le operazioni di Banca
e Cambio - Valute.

a) Accetta versamenti in Conto corrente, abbonando
PER BANCONOTE: PER NAPOLEONI:

3 1/2 % c. preav di 5 g n	2 % c. preav di 20 g n
3 1/2 % " " " 12 " "	2 1/2 % " " " 40 " "
3 1/2 % " " " 3 mesi	2 1/4 % " " " 3 mesi
3 1/2 % " " " 6 " "	3 % " " " 6 " "

In banco giro abbonando il 2 % c. inter-
esse annuo sino a qualunque somma; prole-
vazioni sino a flor. 20.000 — a vista verso chèque;
importi maggiori preavviso avanti la Borsa —
Conferma dei versamenti in apposito libretto.
Conteglia per tutti i versamenti fatti sino
alle 5 pom. la valuta del medesimo giorno.

Assume pel propri correntisti l'incasso di
conti di piazza, di cambiali per Trieste, Vienna,
Budapest ed altri principali città; rilascia loro
assegni per queste piazze, ed accorda loro la facoltà
di domiciliare effetti presso la sua cassa franco
d'ogni spesa per essi.

Procura per propri clienti informazioni
sull' Interno e sull' Estero verso il solo rimborso
delle spese postali.

b) S' incarica dell' acquisto e della vendita
di effetti pubblici, valute e divise nonché del in-
casso d'assegni, cambiali e coupons, verso mo-
dica provvigione.

c) Sconta cambiali dirette e domiciliare a
condizioni correnti.

d) Rilascia assegni ed apre crediti su tutte
le piazze dell' Interno e dell' Estero a mo-
diche condizioni.

e) Sovvenziona effetti e valute.

f) Accorda ai propri committenti la facoltà
di depositare effetti di qualsiasi specie e ne
cura gratis l' incasso dei coupons alla sca-
denza.

g) Vende le obbligazioni comunali 4 % della
Prima Cassa patriottica di risparmio di Buda-
pest, le lettere di pegno 4 %, e le obbligazioni
comunali 4 %, con premio del 10 % della Banca
commerciale ungherese di Budapest, le ob-
bligazioni comunali 4 %, e le obbligazioni 4 %,
con 10 % di premio della Banca ipotecaria
ungherese di Budapest, le lettere di pegno
4 %, della Banca centrale austriaca di cre-
dito fondiario, i lotti 3 %, 1. a e 2. a emissione
dell' Istituto di credito fondiario austriaco,
(Boden credit) le obbligazioni 4 %, con lotteria
(vincita principale flor. 50.000) della Banca
ipotecaria ungherese di Budapest, le lettere
di pegno 4 %, dello Stabilimento provinciale
ipotecario dell' Austria inferiore al corso
di giornata. 10-12

A. Bonne,

krojaška delavnica, Corso št. 4.

bogato preskrbljena z najfinejim an-
gležkim blagom, priporoča se slavnemu
občinstvu za obila naročila. Postrežba
točna in cene ugodne. 4-12

AVGUST BRUNNER

TRST

Via Conti številka 6 a.

Tovarna strojev in
Elektrolavica

August Brunner-ja
prevzame vsa sem spa-
dajoča dela kakor:
STROJE, PRESE, SE-
SALKE, ŽELEZNA
OMREŽJA, STOLPE,
CEVI, večja in manja
POPRAVLJANJA.

Za notranje dežele
prosta carine.

Die Maschinen-Fabrik
und Eisengleiseri von

August Brunner
übernimmt alle einschlä-
gigen Arbeiten als:
MASCHINEN,
PRESSEN, PUMPEN,
GITTER, SAULEN,
R. HREN, grössere und
kleinere
REPARATUREN.

Nach dem Inlande
zollfrei.

Telefon št. 291.

24-15

Vinski ekstrakt.

Za trenutno napravo izvrstnega zdravega
vina, kolga ni moči razločiti od pravega narav-
nega, priporočam to še skušano specializirano.
Cena 2 kil. (ki zadostujeta za 100 litrov
vina) 5 gld. 50 kr. Recept priloži se gratis.
Jamčim najboljši vseh in zdrav izdelek.

Spirita prihrani,

kdor uporablja moje nenadkriljivo esenco za oja-
čevanje žganih pijač; ta esenca podeli pijadom
prijeten, rezež okus in se dobiva le pri meni.

Cena 3 gold. 50 kr. za kilo (za 600-1000
litrov) vstaviš pouk o uporabljanju.

Razum teh specialitet ponujam vsakovratne
esence: za izdelovanje rumu, konjaka, finih likerov
itd. najboljše in nenadkriljive kakovosti. Recepti
prilagojo se gratis. Cenik franko.

Karl Filip Pollak,

Essenzen-Specialitäten-Fabrik
20-9 in PRAG. 20-20

Iščejo se solidni zastopniki.

Čast nam je preporučiti p. n. občinstvu
Trata i okolice, Primorja i ostalih hrvat-
sko-slovenskih gradovah i mjestah, sa so-
lidnosti i jeftinošću poznatu, te obilnimi
modernimi pisanimi strojevi providejnu

JEDINU SLAVENSKU

TISKARU

U TRSTU

Ista prima i obavlja svaku naručbu
bilo koje vrsti knjigotiskarskoga posla
te preporuča se osobito za ove vrsti tis-
kanio kao n. pr.:

za župne urede, okružnice, račune, list. artije
i zavjete s napisom, preporučene karte, posjetnice,
zaručne i vjenčane objave, pozive, rasporede, ula-
znice, oglase, pravila, izvješće, zaključne račune,
ročištnike, punomoći, otenke, jestvenike, svake-
vrstne skrižaljke, izpovjedne cedulje, knjige itd.

Uvjera se p. n. občinstvo, da će nam
biti osobita briga, p. n. naručitelje u svakom
pogledu zadovoljiti koli brzo i točnom
podvorbom, toli jeftinom cijenom i ukusnom
izradbom.

Onda ima na prodaj sljedeće knjige:

Kmetijsko berilo za nadaljevalne tečaje ljudskih
šol in gospodarjev v pouk ciena prije 50 nč.
sada 40 tvrdo vezana . . . n. 60
Sodnijski obrasci sastavljeni B. Trnovec . . . n. 30
Vilim Tel. prevod Cegnara . . . n. 40
Ljudmila prevod J. Lebana . . . n. 20
Filip prevod Križmana . . . n. 20
Antigona prevod Križmana . . . n. 20
Pjesma o zvonu prevod A. K. Istranin . . . n. 20
Istra pjesma . . . n. 20

Ove su knjige jako prikladne za darove o
praznicnih zato ih sl. občinstvu preporučamo.

Drži u zalih (ekladieću) sve potrebne tis-
kanice i knjige za crkvene urede.

Kod naručivanja tiskanica i drugog, molimo
naznačiti t o č n o naručbu i dotični naslov
(adresu) naručitelja.

Za obilnu naručbu preporuča se

Tiskara Dolenc

Piazza Caserma št. 2. (uhod iz via Pesa).

Tiskarna Dolenc v Trstu.

Prilgovana mejnarodna agencija za potovanje

z dekretom kr. og. vlade 26/4 1891. št. 1799, P. S. III.

5-10

Dragotin Pirelli

(Carlo Pirelli) — Reka, Via del Lido 537 vis-à-vis il molo Adamich.

Prodaja vožnjih listov:

za vsako mesto preko morja ali kopnega (listki
za II. razred po nižnji ceni). Izdaja liste za
tja in nazaj za jedno leto z obrestmi po 20%,
in to po ceniku, katerega si bode evropskega
ali amerikeanskega društva.

Izdaja vozne listke (biglietti di passaggio)
za Ameriko: preko Havre, preko Anverse, preko
Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola,
preko Glasgowa i preko Southamptona. — Za
Afriko: preko Genova, preko Marsilje, preko
Liona, preko Londona i preko Darmoutha. —
Za Australijo: preko Genova, preko Bremena,
preko Anverse i preko Hamburga. — Za progo
Iquique (itd.): preko Genova i Montevidea,
preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tje-
sno i progom Hamburg, Colon (Colon, Panama,
z železnico) Panama, Iquique, itd. prek mo-
rja po nižnji ceni.

Potnikom ni treba, da zahtevajo navede-
ne vožne karte, niti da mislijo za razrede ali
položje kaparo. Dosti je, da dojdejo k agenciji
na Reki ter da tu kupijo karto, potem morejo
v vsakem mestu ostati, kjer jim je drago od kjer
odhaja parobrod ob dnevih, dočenihi mu od a-
gencije. Agencija bode pazila na točna odha-

janja, vrhu tega je v komunikaciji z vsemi
mesti in vsemi društvu: in kjerkoli se oglašijo
potniki, gledati če na to, da ne bodo trošili za
čakanje, ampak poslalo se jih bode takoj v oni
kraj, od koder najpoprej odide parobrod, pripo-
ročnojč jih samo takim društvom, koja skrbje
za dobro hrano na parobrodu. — Jamči se za
točen odhod, kakor je označen na potni karti
in povrnuje se stroški, ako se zakaani po
krivdi agencije, t. j. ako ne prispe o pravem
času v določeno mesto, valed tega, ker se je
agencija zmotila v računjanju, koliko časa traja
železniška vožnja ali pa, da ni več prostora na
parobrodu. — Ker imamo agencijo v New-Yorku
drugo agencijo za spedicijo po vsej Severni A-
meriki, izdajala bode roška filijalka karte po
najnižji ceni za vsako mesto v Severni Ameriki.
Za vsako odredjeno mesto izdava ta agen-
cija vozne karte.

Gori omenjena agencija daje pojasnila
glede cene, kakor glede dneva in mesta odhoda.

Preskrblja zaboje

za prtljago in blago za vsako mesto, po morju
ali po kopnem. Zavezuje se polzevodovati o
vsaki stvari, koja bi se bila morda izgubila ali
pozabila po poti v Ameriko ali kam drugam.

ODLIKOVAN GRAFIČEN ZAVOD, ustanovljen leta 1875.

Henrik Freisinger

TRST, via Mercato vecchio št. 4. Lloydova palača.

PEČATI IZ KAČUKA IN IZ KOVIN.

Blazinice za pečate se stalnim črnilom. Silografija. Mehanična delavnica. Plošče za stanovanja iz
bronca, cinka in smalta. Pisalni stroj različnih zistemov. Priprave za kopiranje, in heliografija
30-13

Izdajatelj in odgovorni urednik Maks Cotič.